

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Asiaticae Historiae Societatis Iesv Pars ...

Libris Quatuor Comprehensa: Vbi praeter res gestas à Patribus Societatis Iesv in conversione Sinarum, Cocincinae, & Tunchini Regnorum nihil omittitur eorum, quae possunt liberali placere Lectorum curiositati

Bartoli, Daniello

Lvgdvni, 1670

7. Lacus, & flumina natiua & manuducta.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10757

tam trahunt voluntariis pœnis exercitam, & credeli ludibrio dæmonis dupliciter litant, dum hic gelu hiberno torquet infelices, illic igni æterno expectat eruciandos. Iam ut in plana descenditur, patent ea campis æqualiter diffusa tam vastis, ut vel inter duas Nanchini & Pechini regias ager sit centenis aliquot milliaribus continenter planus, ferax, & ne palmo quidem natura sterilis aut negligentia incultus. Egent enim Sinæ suo omni quantuscumque sit proventu ad infinitatem populi alendam, quamquam soli ea sit vbertas, ut sementem quotannis concipiat, & referat duplicem, quin & alicubi triplicem. Leucas P. Andreas Palmerius à lanceo Pechinum confecit; ducentas tam æquæ planitie ut si forent arte exæquata: virebant omnia tritico, in spicas & grana perducto, eratque tunc Maius mensis; abeunte Iulio cum rediret, omnia milio & leguminibus herbescebant, nec vero sætu hoc tam assiduo sterilefcit terra, nec emaciatur, gravidati potius videtur conceptu tam diuite, ut Prouinciam Sciantunensem (ne alias memorem) anni vnus faustitas decem annos alat, abundetque etiam in vicinos. Ac mirantur Sinæ cum audiunt, campum apud nos defatigari vno partu, & effectum reddi, esseque annuis ortis necessariò reparandum; præterquam quod suis agris, mediam partem laboris non tribuant quem nostris impendimus: Nempe scaturiunt vndique lapsus aquarum perennium fœcundi, qui subterraneis extrasi venis, soli mollitiem ac pinguedinem fouent: vnus ut alios taceam, mons Prouinciæ Huquanensis, lacus numerat quatuor & v ginti, limpidissima omnes aquæ, aut illic natos, aut inde ad montis radices collectos, nec vlla ferè Prouincia suis caret, iisque tam amplis ut etiam insulis habitentur. Surgunt porro aquarum capita vndequaque, riui, & flumina, conciliandæque agris omnibus vbertati, natura iudice, non minus æquo iure diuiduntur, quàm si arte humana forent vel recto arbitrio ditribitoris attributa: in promptu apud me est, Hydrographica illorum delineatio, à P. Michaële Ruggerio, qui primus è Societate in regno Sinarum sedem fixit, refertque admodum graphice venarum anatomen quæ tatum huiorem ministrant & quaqua versum funduntur ex truncis decumanis in angustiores, hæque rursus in exiliores decursu erratico propagantur. Ac sicubi sunt aquarum parciore natura, eas quamlibet è longinquo accersunt incolæ, non modo ad agros saginandos, com meatusque mercium; sed ad voluptarios quoque vsus. Gaudent enim Sinenses, piscinis, Eurippis, viuariis, suburbana sua, hortosque ornate, quibus amœnissimis delectantur, ad literarium secessum, & laxandos à curis animos. Verum hæc tanta fluminum copia nulli æquè conducit, ut commerciorum opportunitati. Nam cum extent dense reguo toto vrbes, & frequentissima ciuibus oppida, nusquam ferè defunt qui ea propiùs alluant fluij; & quibus illos negauit natura, industria contulit, horum autem ripas prætexunt arbores virore perpetuo, vmbraque nauigiis faciunt vltro citroque præteruentibus. Vetat tamen Lex vetus quinis illas ab

ora

7.
Lacus, & flumina
natiua & manu-
facta.

ora cubitis propius conseri ne aduerso nitentibus aluco, impedimento sint. Quorundam tamen fluuiorum crepidò, quadratæ secturæ muro prætenditur solido, & pulchritudinis accuratæ, quæ diligentia Sinarum in concinnando profusis sumptibus fluuiorum vsu ex eo nascitur, quod multitudine nauium omnis generis teguntur, quæ licet illorum excuset oculos, qui tantumdem hominum, & familiarum in aquis degere scripserunt quantum in vrbibus & toto imperij continente; haud tamen inde fit quin multitudine innumerabili, & habitentur naues, & agantur. Viarum publicarum ea est per sese magnificentia, tam superbus pontium quibus eæ iunguntur sumptus & numerus, vt possint merito inter vetera illa orbis prodigia censerì. Perfossi ligone improbo: viuo è saxo colles & scopuli, apertis in latus alterum spatioso meatu eorum visceribus; æquatæ solo rupes altissimæ, & ruinis illarum impletæ voragines, & saltus, ad complanandum tantummodo iter agentibus, laborem, aut certè contrahendum, nullo id difficilium aditu vrbium vsu mutuo exigente; earundem vbique viarum æqualitas, amplitudo, vmbra, amenitas, stratura ingenti & duro ex lapide; regia stationibus opportunis palatia, & excipiendis laudè hospitibus ædes à publico positæ. De pontibus vero & in arcus, & in planum distentis, eorumque immani numero quæ legi, haud putarem me satis probaturum, nisi ex eorum testimonio scriberem, qui & ipsi suis spectarunt oculis, & auctoritatis suæ proba fide meam liberarunt. Est ergo in primis admirationi portentosus in Prouincia Sciensi, Sineses cubitos quadringentos, vno fornice complexus, quo Hoanum coniungit fluuium, & ab summo illius aluco ad supremum apsidem quingentis attollitur cubitis. Eius vterque pes duabus insidit rupibus è regione oppositis, inter quas Hoanus quanto arctatur angustius, tanto rapidius cursum præcipitat; sed qua tandem arte conformari potuerint succubi fornices, erigique arcui sustinendo tantæ vastitatis & altitudine tam excelsa in annem rapidissimum pendenti, scitu digna res foret, & suspiceretur magis architectus admirabilitate perfecti operis, quam Princeps magnificentia imperati; cæterum sat vera nec ne de illa narrentur fabrica, illius certè memoriam omnem vetustas aboleuit. Extat alius haud procul à Cineaceo pons, Fochiensis Prouinciæ vrbe maritima, alio nomine memorandus. Audiamus ab ipsomet inspectore descriptionem eius de Italico Latinam qua iure omnino profitetur, nullam esse cum eo aliorum vsquam in terris pontium comparisonem. Bis, inquit, illum curiosius spectavi, & magnitudine operis bis hæsi attonitus; non necitur arcuum curuaturis, sed columnis suspenditur vt minus trecentis, in modum nauium constructis vtrisque rostratum, ad excipiendos frangendosque mollius aquarum impetus. Pilas iungit structura superior lapidibus quinque prægrandibus longitudine denum & octo passuum singulis; latitudine & crassitie duorum, quos meo ipsemet incollu mensus sum, harumque è marmore velut ingentium tra-

8.
Pontes mi-
rab.